

**KRÁLOVSKÝ HON
NA SLUNCE**

PETER SHAFFER

STÁTŇNÍ DIVADLO OSTRAVA

Proč jsem napsal Královský hon? Kvůli barvitosti? Ano. Kvůli podívané? Ano. Kvůli magii? Ano - není-li to slovo příliš znehodnoceno, aby vyjádřilo onen druh vzrušení, jaký by podle mého názoru mělo vytvářet totální divadlo. Tuto "totalitu" jsem nosil v hlavě léta: nejen slova, ale řev a vytí džungle; kovy a masky; fantastická zjevení předkolumbovského světa. Ne snad, že bych chtěl vidět opravdové "Ben Hurovy" koně, jak zase bolestně klusají kolem jeviště, chtěl jsem však z hloubi duše stvořit - prostředky, vždy zkázněným soustředěním ke kráse - zážitek, zároveň střízlivý i bohatý, který by byl naprosto a pouze divadelní.

Peter Shaffer

Vedoucí umělecko - technického provozu Stanislav Munttág, vedoucí dekoráčnických dílen Marcela Kožušníková, vedoucí dámské krejčovny Alena Kantorová, vedoucí pánské krejčovny Jiřina Richtrová, jevištní mistři Jiří Brudný, Miloslav Novák, mistr osvětlení Stanislav Dvořák, vedoucí vláseknámy Renáta Helmešová, mistr elektroakustiky Bořivoj Wojnar, rekvizity Nad'a Bořková, Marie Růžičková.

Peter Shaffer

Královský hon na slunce

Překlad Jiří Mucha

Režie: Janusz Klimsza j.h.

Scéna: Jan Tobola j. h.

Kostýmy: Věra Mejtová j.h.

Dramaturg: Vojtěch Kabeláč

Hudba: Zbigniew Siwek j. h.

Sbormistr: Leszek Kalina j.h.

Sbor: Polské pěvecké sdružení Collegium canticorum

Francisco Pizzaro	Stanislav Šárský
Atahualpa	Jan Fišar
Starý Martin	František Šec
Mladý Martin	David Viktora
Hernando de Soto	Miroslav Rataj
Miguel Estete	Arnošt Borovec
Villas Umu	Tomáš Jirman
Pedro de Candia	Pavel Nečas
Diego de Trujillo	Dušan Škubal
Fray Vincente de Valverde	Zdeněk Forejt
Salinas, kovář	Josef Novák
Rodas, krejčí	Stanislav Malý
Dívka	Simona Hradilová
Náčelník	Marek Cisovský
Indiáni	Posluchači konzervatoře Ostrava

Představení řídí: Soňa Francová

Text sleduje: Petra Špornová

Premiéra 10. dubna 1993 v Divadle Jiřího Myrona

JANUSZ KLIMSZA

Divadlem byl uhranut již na gymnáziu v Orlové, a tak po maturitě přišel jako herec - elév do polské scény Těšínského divadla. Po sezóně 1980/81 začal studovat herectví na Vysoké divadelní škole ve Wroclawi, brzy však zjistil, že herectví není přesně to pravé, čemu by se chtěl u divadla věnovat. Přešel proto na studia režie na pražské AMU, kterou absolvoval v roce 1987. Po základní vojenské službě se v r. 1988 vrátil do Těšínského divadla.

A hned v úvodu se poprvé setkal s dramatikem Shafferem. Pro svůj režijní debut si totiž vybral pro režiséra technicky nesmírně náročnou Shafferovu Černou komedii.

I za krátkou dobu svého působení vytvořil několik profilových inscenací polské scény Těšínského divadla, například dramatické pásmo z tvorby poválečného polského básníka z těšínského Slezska P. Kubisze Předjitřní (Przednowek), jehož scénář si sám vytvořil a k němuž si sám navrhl i nesmírně sugestivní výtvarnou podobu inscenace. Z dalších titulů vzbudily pozornost jeho inscenace Őrkényho Rodiny Tótů, Kunderova Jakuba a jeho pána či vlastní dramatinace klasického příběhu o Tristanovi a Izoldě. Jeho poslední režijní prací byl zatím Williamsův Skleněný zvěřinec.

Rád spolupracuje i se souborem české scény Těšínského divadla, v němž je rovněž jeho působení velmi vítáno, protože v obou případech (Mrozkova Šťastná událost a Kishonova komedie Byl to skřivan) vedlo ke zdařilým inscenačním výsledkům. Mimoto je stálým spolupracovníkem profesionálního loutkového divadla Bajka, které působí při Hlavním výboru PZKO v Českém Těšíně, a je také členem Umělecké obce majora Szmauze, s jejímž divadelním souborem připravil například inscenaci povídky F. Kafky Vesnický lékař (ve vlastní jevištní adaptaci), která vzbudila velkou pozornost i při několika mezinárodních prezentacích.

Program vydalo Státní divadlo v Ostravě, ředitel Ilja Racek, šéf činohry Juraj Deák a Vojtěch Kabeláč, redakce programu Vojtěch Kabeláč, obálka a grafická úprava Mirek Tittler, výtiskl : VD Polykart Vratimov

Cena programu 5 Kč.

S Peterem Shafferem o řemesle dramatika

Když je hra po celý rok vyprodána, normální dramatik by ji asi nechal na pokoji, složil ruce do klína a pobíral autorské honoráře. To však není reakce perfekcionisty Petera Shaffera. Skutečnost, že jeho hra *Lettice a Lovage* byla po roce přeobsazena a přezkušována, byla v jeho očích výbornou příležitostí, aby ji přepsal. Není to poprvé, co se tento nejúspěšnější z dramatiků rozhodl, že nové nápady mohou být lepší než ty předchozí (kdysi prohlásil, že napsal 50 verzí *Amadea*).

Mnoho spisovatelů se vrtá ve svých hrách v průběhu zkoušek, ale Shaffer musí své hry revidovat stále. Během zkoušek na jeho biblický epos *Yonadab* před dvěma léty v National Theatre se téměř denně něco přepisovalo. Byl to jeden z jeho neúspěchů - i když dosáhl 100 repríz, je to podle Shafferových měřítek neúspěch. Zase to přepsal a teď je to "silnější, jasnější a mnohem bližší hře, kterou jsem chtěl původně napsat".

Beerbohm, kocour silné a hlasité povahy, který se tváří jako by vlastnil divadlo Globe, nás potkal u zadního vchodu a zavedl nás do šatny, kde se se zarputilým předemím uvelebil na Shafferově rudé košili a svetru.

Shaffer byl se vši vážností připraven hovořit o své práci. Často se chodí dívat na svoje hry, vidí je každý týden nebo jednou za dva týdny a vždy pak zajde za herci. "Je to absurdní konvence, že po premiéře každý zmizí a oni musí pokračovat sami. A nejen to, právě reakce publika vám říká, co se musí udělat. Slyšet 900 lidí, jak reagují na váš text, může být příjemné, ale někdy cítím, že jsem je zklamal. A pak slyším, jako by ve mně cosi křičelo: "Panebože, Petře, určitě dokážeš najít lepší repliku, než je tahle!"

Revidovat text pokládá za součást záručního servisu, který by měl dramatik jako řemeslník poskytovat. "Vždy zdůrazňuji slovo psát ve slovo spisovatel. Jeho úkolem je opracovávat všechny součástky tak dlouho, až jsou všechny závady odstraněny a hra běží hladce. V případě *Lettice a Lovage* to bylo víc než to. Cítil jsem, že existující závěr se jaksi vytrácí. Myslím, že jsem našel něco, co se k situaci hodí mnohem lépe."

Tato hra přivedla Shaffera opět k napsání komedie, poprvé od *Černé komedie*, která byla uvedena před více než dvaceti lety. Žádná brilantnější komedie s převrácením světla a tmy se v následujících dvaceti letech neobjevila. Při své premiéře poskytla tato hra Shafferovi nejkrásnější potěšení, kterého může dramatik dosáhnout. Muž, který seděl přímo před ním v hledišti, doslova spadl smíchy ze sedadla, tloukl do koberce a křičel "Dost prosím vás, dost !"

Tato hra ho také přivedla zpět od epického stylu jeho posledních prací k naturalistickým konvencím, s nimiž jeho dílo začalo. Na jevišti debutoval a udělal si jméno v roce 1958 s Cvičením pro pět prstů (Five Finger Exercise), v němž použil jako dekoraci konvenční salón ve West Endu s pestrým přehozem na pohovce a nápoji na servírovacím stolku jako odrazový můstek pro zobrazení vzájemných divokých vztahů rodiny ve válce.

Od té doby byl oslavován za náznakové inscenování a divadelní řeči vyjádřený výstup na Andy a smrt boha slunce v Královském honu na slunce (The Royal Hunt of the Sun), uctívání koně ve hře Equus a smrt Mozarta prostřednictvím Salieriho zloby v Amadeovi.

Z těchto dvou přístupů, abstraktního a realistického, dává Shaffer přednost abstraktnímu. "Myslím si, že odvážnější prozkoumávání divadelní gramatiky vyžaduje bohatou invenci, ale naturalismus nebude nikdy vytlačen z určitých typů her, zvláště komedií."

Shafferova spisovatelská dráha začala v knihovně, kde pracoval v oddělení, kde se objednávaly knihy. Odjel do New Yorku po absolvování Cambridge, kde on a jeho bratr - dvojče Anthony společně vydávali časopis. Postupně spolu napsali tři detektivní romány. Práce v knihovně byla nudná, a tak svou první hru napsal doslova "pod pijákem". Byla to hra o ilegálních židovských přistěhovalcích do Palestiny v letech 1947 - 48 a byla uvedena v roce 1955, v prvním roce vysílání ITV. Shaffer byl v té době už zpátky v Londýně a pracoval v hudebním vydavatelství. Když mu nabídli práci v továrně na žesťové nástroje v Edgware, dal výpověď, aby se stal dramatikem.

Vydělával si na živobytí psaním kritik a recenzí na knihy a hudbu pro malé časopisy, zatímco vznikalo Cvičení pro pět prstů. Nemohl věřit svým uším, když mu o šest měsíců později telefonoval H. M. Tennet a ptal se, zda by mu nevadilo, kdyby to režíroval John Gielgud.

Byla to první z mnoha Shafferových her, které se prosadily na Broadwayi s velkým a výnosným úspěchem. Po léta pokládal New York za svůj druhý domov. Teď ho má rád čím dál tím méně.

"Angličané mají pro divadlo instinkt. Realizují se prostřednictvím divadla. Náš veřejný život je samé hraní, ceremonie, kostým a jde nám to velmi dobře. Těžko uvidíte amerického ředitele banky hrát Tennessee Williamse, ale anglický ředitel banky si rád zahraje Wildea či Rattigana. Myslím, že milujeme herectví, protože se nám líbí být někým jiným, někým jiným v nás samotných. V americké kultuře je tendence snažit se ukázat, že jste vyrovnaný normální chlápek. "Myslím si, že jedním z důvodů, proč se člověk stává dramatikem je, že je frustrovaným hercem. Dalším důvodem je touha vidět publikum reagovat na něco, co jste napsal. V mládí jsem měl silný pocit své vlastní neviditelnosti. Když slyšíte spoustu lidí smát se vtipu, který jste napsal, začínáte si připadat skutečnější."

Peter Lewis

STÁTNÍ DIVADLO
OSTRAVA

PREMIÉRA
10.4.1993
DJM

KRÁLOVSKÝ HON NA SLUNCE

PETER SHAFFER

Tittler,

Překlad: Jiří Mucha. Režie: Janusz Klimsza j. h. Scéna: Jan Tobola j. h. Kostýmy: Věra Mejtová j. h. Hudba: Zbigniew Siwek j. h.
Účinkují: S. Šárský, J. Fišar, F. Šec, D. Viktora, M. Rataj, A. Borovec, T. Jirman, P. Nečas, D. Škubal, Z. Forejt, J. Novák, S. Malý,
M. Cisořský, S. Hradilová.